
NOTITS

Til:	Udviklingsministeren	J.nr.:	250.D.1
CC:		Bilag:	Samrådsspørgsmål, EU-erklæring
Fra:	AFR	Dato:	6. december 2005
Emne:	Oppositionsleder i Uganda arresteret. Samråd i Udenrigsudvalget 7. december 2005		

Samrådsspørgsmål:

Hvad kan ministeren oplyse om situationen i Uganda i forbindelse med anholdelsen af Kizza Besigye, præsident Musevenis modkandidat til præsidentvalget, herunder om baggrunden for Besigyets anholdelse samt den danske regerings initiativer i den forbindelse?

Samrådsspørgsmålet er stillet efter ønske fra Steen Gade (SF).

Talepunkter

- Jeg vil indledningsvis give udtryk for stor bekymring over arrestation af oppositionslederen, Kizza Besigye, i Uganda.
- Besigye har siden et mislykket forsøg på at blive valgt som præsident i 2001 levet i eksil i Sydafrika. Han vendte tilbage til Uganda i slutningen af oktober for - som formand for et nyt parti - Forum for Democratic Change (FDC) at føre kampagne med henblik på at genopstille ved præsidentvalget i 2006.
- Den 14. november blev han arresteret på en af indfaldsvejene til Kampala og er nu sammen med 22 andre anklaget for forræderi og ulovlig våbenbesiddelse. Besigye er desuden anklaget for voldtægt, som angiveligt skulle være begået i 1997.

- Uganda gennemfører den 28. februar 2006 de første flerpartivalg i et kvart århundrede, både til parlamentet og til præsidentposten. Afgørende, at der ikke fra regeringens side lægges hindringer i vejen for frie og fair valg.
- Vores ambassadør i Uganda, der er formand for donorgruppen der støtter demokratiseringsprocessen, har sammen med sine kolleger fulgt sagen tæt og været til stede under retsmøderne i den civile ret.
- Den civile ret, der svarer til vores landsret, har tilladt, at Besigye løslades mod kaution.
- Parallelt kører samme sag under en militær domstol. Militærdomstolen har berammet det første retsmøde for sagen til den 19. december - 4 dage efter udløb af fristen for opstilling som præsidentkandidat. Såvel forsvarerne som den lokale presse er dog af den opfattelse, at Besigye vil kunne kandidere - også selv om han fortsat skulle være varetægtsfængslet.
- Besigyets advokater har anlagt sag ved forfatningsdomstolen med påstand om, at det er ulovligt at føre den samme sag ved to forskellige retsinstanser. Det er endvidere advokaternes opfattelse, at High Court er en højere retsinstans end militærdomstolen, hvorfor det er ved High Court, at sagen skal føres.
- Forfatningsdomstolens kendelse – og ikke mindst om militæret respekterer denne – vil give os en vigtig indikation af, hvor Uganda er på vej hen.
- En kendelse fra forfatningsdomstolen, der underkender den militære domstols ret til indgriben, vil betyde, at Besigye vil blive sat på fri fod mod kaution, hvorefter han vil kunne genoptage sit politiske arbejde.
- Præsident Museveni har i et nyligt møde med udviklingspartnerne indikeret, at sagen ved militærdomstolen kunne blive hævet. Ifølge præsidenten skulle den primært have været

begrundet i frygt for, at Besigyets 22 medanklagede ville flygte efter at være blevet frigivet mod kaution af landsretten.

- Vi følger selvsagt sagen tæt og afstemmer løbende vurderinger/reaktioner med nordiske og europæiske donorer.
- Jeg har haft en samtale med Ugandas ambassadør i Danmark og bedt ham informere præsident Museveni om, hvor alvorligt vi ser på sagen.
- Jeg har også gjort det klart, at det kan få konsekvenser for vores fremtidige udviklingssamarbejde, hvis regeringen lægger hindringer i vejen for frie og fair valg.
- Her og nu er det min opfattelse, at vi bør se, om sagen løses gennem en retlig proces i Uganda. Viser det sig muligt, vil det være en stor sejr for retsvæsenet i Uganda, som vi gennem udviklingssamarbejdet jo har støttet i flere år.
- Viser det sig imidlertid, at militæret overskrider de juridiske og demokratiske regler, må vi være klar til at markere. Dette vil efter min vurdering ske såfremt militæret forhindrer Besigye i at deltage i valget ved at fastholde hans fængsling.
- Norge, Irland og Storbritannien har tidligere på året reduceret deres budgetstøtte til Uganda. Norge med 25 mio. norske kr., Irland med 3 mio. Euro, medens Storbritannien fastfros en planlagt stigning på 5 mio. britiske pund. Disse reduktioner har således ikke noget at gøre med den konkrete sag, men er betinget af de pågældende landes egne vurderinger af udviklingen i Uganda.
- Holland har den 30.11.05 meddelt, at man skærer 6 mio. Euro i budgetstøtten til Uganda (som er på i alt 21,9 mio. Euro) og i stedet kanaliserer disse midler - gennem internationale organisationer – til humanitære indsatser i det nordlige Uganda. Holland har længe overvejet en nedskæring i budgetstøtten. I dette tilfælde begrundes

omlægningen af bistanden dels i, at Uganda ikke lever op til Verdens Bankens ”prior actions” – altså de betingelser, som Verdensbanken opstiller for udbetaling af støtte - og dels som følge af Hollands egen negative vurdering af demokratiseringsprocessen. Den aktuelle sag om Besigye har da givetvis spillet ind på timingen af den hollandske beslutning, selv om den har været planlagt gennem længere tid.

- Øvrige donorer, herunder Sverige, som også yder ubunden budgetstøtte, har endnu ikke taget stilling til, om den aktuelle sag får konsekvenser for deres bistand til Uganda. Man afventer foreløbig udviklingen, ikke mindst udgangen af den retlige proces.
- Danmark giver ikke generel budgetstøtte til Uganda.
- Jeg finder det vigtigt i denne sag, at vi afventer forfatningsdomstolens kendelse, og benytter os af de diplomatiske og politiske redskaber, vi er i besiddelse af – før vi overvejer reduktion i bistanden. Der er stadig mulighed for at støtte de gode kræfter i Uganda – men vi nærmer os bestemt en kritisk grænse.
- Samlet set vil jeg om Uganda sige, at vi har set med bekymring på den demokratiske udvikling de seneste år. Herunder ikke mindst på spørgsmålet om den gennemførte ændring af forfatningen, som indebærer, at præsident Museveni kan stille op igen. Men samtidig er det positivt, at der ved valget næste år, efter 20 års styre ledet af ”Bevægelsen” genindføres et flerpartisystem, som vil give befolkningen mulighed for at dele sig efter anskuelser og politiske overbevisning. Vi ved også, at der er gode kræfter i Uganda, der arbejder for at få den politiske proces på rette spor fremover. Med den aktuelle sag er det dog klart, at vi er meget tæt på smertegrænsen, hvor vi bliver nødsaget til at reagere.

AFR